

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no 's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Madoz, núm. 31 y 35
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell 2 rals al mes.
Fora 8 » trimestre.
Un número sol. 1 »
Anuncis á preus convencionals.

ORIGENS Y CREXENSA DEL REGIONALISME NAVARRO

Exhortació als catalans

*Conferencia donada per D. Artur Campion en la «Lliga de Catalunya»
la nit del 3 de Juny.*

IV

(Acabament).

Lo fuerisme consistia en tres ó quatre idees fonamentals: unió vasco-navarra, apartament dels partits ultra-ibèrics, defensa de la llei de 1841, com *statu quo* provisional, reservantse 'l denunciarlo per incumpliment de part del Govern central quan la força de las corrents fueristas llegitimaria la reclamació de mes completa autonomia; y mentrestant conrear y afavorir la conservació y augment dels elements típics y castissos del poble navarro. Eix ideal de la unió, en quant se refereix á unió d' individus—no de las provincias euskaras, que aquesta es irrevocable—era de cert un ideal magnánim, mes tant difícil que potser hi havia en ell quelcóm de utòpic. Excelent com á procediment formatiu, no era tant bo per convertir en estáticas las foras dinámicas, porque las voluntats se cristallisessen entorn d' un núcleo fíxo; en certa manera, consagrava oficialment lo *dualisme* que

's volia desfer. Per aquest motiu, á la segregació dels elements lliberals, respongué una nova posició del fuerisme; substituí lo periódich *El Arga* ab lo *Lau-Buru*, quin lema fou *Deu y Furs*: s' avivá la nota católica y la nota autonomista, dant per trencat lo pacte de 1841, nulo, foralment parlant, per no haver intervingut al lligarlo las Corts de Navarra, úich poder que, ab lo Rey, estava facultat per alterar la Constitució del Regne, y 's dexá á la oportunitat de las circunstancias la ocasió de plantejar, davant del Govern central, nostras reïvindicacions. Aquesta fou la época de major força del fuerisme: lo partit lliberal, reduhit á la defensa esllanguida de la ley del 41, obra exclusivament seva, era impotent per lluytar contra aquesta condensació de las forsas tradicionalistas; l' element mes ilustrat y mes de seny del carlisme, sostenia ab tot l' entusiasme aquesta política, comprenent que tot lo viable del seu credo, ella ho enclohía; la part intransigent, sense organisació, sense capitossos, abatuda pels desenganys de la guerra, se desfeya ab planys estérils.

La resurrecció contemporánea del carlisme ha sigut forçada á Navarra; feyan anys que las Provincias Vascongadas tenían juntas carlinas, periódichs carlins, Diputacions y Ajuntaments carlins, sens que 's comanés á Navarra 'l moviment; lo carlisme dormia á l' ombra d' un *manzanillero* que al últim l' hauria mort.

Preocupava fonament á D. Carles y á sos concellers principals aquesta atonia y tractaren de posarhi remey creant lo que may havia existit á Navarra, un periódich carlí. Fou aquell, senyors, un moment d' esferehidora angosa; suposats los antecedents polítichs de Navarra, era de temer que 'l carlisme esclatés com un ayguat que tot ho nega y ho domina; creguérem que era inútil la lluyta, que nostra obra, per no haver pogut aturar la reconstrucció de tots los antichs partits, era perduda; judicarem que nostra presencia en lo camp polítich, produhiria la major cohesió de nostres enemichs y resolgnérem concretarnos á la propaganda pacífica y literaria de la Associació Euskara, suprimint lo *Lau-Buru* y dexant lo demás á la bona de Deu. Y la adorable

Providencia, senyors, que treu be del mal, y que darrera de l' hivern envia la gemada primavera, la Providencia, senyors, indicant potser que li son agradosos nostres intents, permeté que 'l periódich creat per ressucitar al carlisme navarro, fos la espasa que esllanegué las estranyas del carlisme espanyol, y feu que 'ls homens mes apartats de nosaltres llavoras, sian ara 'ls qui axecan llurs tendas á ran mateix de nostres campaments. Que en aquell burgit d' ideas, bull de passions y baralla d' interessos, una sola idea lluheix pura, immaculada y serena, estrella polar de nostres tempestuosos horitzons: ¡la bandera impecable del Regionalisme!

Avuy, senyors, lo fuerisme constitueix á Navarra un núcleo compacte, foguejat en cent combats, que guayta esperançat al pervenir, mes important per la calitat é influencia personal de sos adeptes, que per son nombre. Sas ideas son las del *Lau-Buru*; Deu y Furs, la tésis católica y la afirmació foral. Marxa al assalt del Estat modern, omnipotent y centralisador, monstre abortat pel racionalisme, apoyantse en la Religió, en lo dret y la justicia. Cap moviment pot prosperar á Navarra, si no corra per son tronch la sava católica: Deu es, senyors, lo personatge mss important de la Euskal-Erria, y renunciariám cobardament á la mes augusta y feconda de nostras tradicions, renegassem de Jesuchrist y, com Judas, lo venguessem per trenta diners. Lo fuerisme ha trobat en la doctrina regionalista la fórmula que 'l despulla de cert exclusivisme local que justament se li retreya y que era 'l mes gros perill de que fallessen sos esforços. No som sols á Espanya, y per força han d' entendre y aliar-se 'ls qui pensan y senten de la mateixa manera. He dit que 'l regionalisme navarro mira ab esperança al pervenir. ¿Y cómo no, si ja sembla entreguardarse l' alba del nou dia? Lo partit lliberal navarro es un nom, res mes, flor d' invernàcul que 's mustiga y mor encara no surt de la estufa oficial; lo republicanisme no fa adeptes fora de certas classes socials de Pamplona; lo carlisme 's desfá irrevocablement; pero flns tots aquets partits, en virtut de la propaganda dels darrers anys, s' han sadollat de regio-

nalisme y cusen en lo parrach sagnant que 'ls serveix d' ensenya, un retall de nostra bandera. Y es, senyors, que á Espanya ja no queda res per assajar en materia de sistemas polítichs; passaren los diferents partits y en los archs de triomf ab que 'ls pobles celebraren llur apoteósis, ja tant sols hi crexen las branques del xiprer del desengany.

Es hora de que Catalunya, allissonada per nostres revessos y escarmentada per nostres errors, pense en la acció política Aixís com nosaltres los navarros precipitem la hora, me sembla, ¡oh, catalans! que la retardéu massa. Veig las jegantinas bromas espessidas per vostre geni y vostre esforç, mes no ha caygut encara d' ellas lo llamp venjandor de tanta injusticia. No esperéu la hora de catástrofes, porque vos atraparà desprevinguts. No imitéu la conducta d' aquell elegant que anava nú, esperant l' *últim* figurí. La acció de las foras políticas, ningú la improvisa; es necessari guanyar voluntats, conquerir posicions, ferse influencias; en la política es també exacte l' axioma *beati possidentes* Sobre tot no comprometéu la obra ab generosas intransigencias é idealistas afanyos; recordeuvos de que las ideas espurnejan al cel, pero que 'ls interessos combaten en la terra. No vos figuréu que heu d' esser, desde 'l primer dia, la irresistible catapulta que en un moment enruna la fortaleza. Aspiréu á ser lo tascó que poch á poch deslloriga las fibras y acaba per esqueixar l' arbre altiu; obert lo portell, nostre será 'l fort.

Jo que vos parlo, afanyós de contribuir á la patriótica y nobilíssima compenetració del tradicionalisme y fuerisme navarros, no m' he negat á figurar en una candidatura tradicionalista en las últimas eleccions municipals de Pamplona, salva sempre la integritat dels principis y constant la comunitat de certs dogmas essencials. ¡Estranya coincidencia, que es revelador dels temps! Altres amichs meus, de notoria significació *lau-burista* figuravan, coetáneament, en la candidatura que presentá lo carlisme pamplonés.

¡Ara, senyors, adeusiau! Mon esperit queda ab vosaltres; y de entre las moltes maravellas que he vist en aquesta terra, jo 'ls diré

á mos paysans que la que mes admiro y venero per son ardorós patriotisme, elevació de ideas, puresa d' intencions y cordialitat d' afectes, es la «Lliga de Catalunya.»

HE DIT.

ARTUR CAMPIÓN.

SECCIÓ POLÍTICA

Sembla qu' ha donat bastant mohiment aquestos dias á San Sebastian y á Madrit, l' assumpto del joch en lo gran cassino d' aquella població de la costa cantábrica.

Es lo cas segons se despren dels periódichs que passen per ben enterats qu' aquest any lo governador de San Sebastian ha prohibit terminantment los joch ja tradicional del gran cassino, cosa que una gran part dels banyistas y la majoria de la població no ha vist ab gust per lo contingent que tal *passatemps* portava aquella platja.

Lo qual no deixa de mermar bon xich la importancia d' aquella població, quant un acte de tanta justicia pot perjudicar la temporada d' istiu que tanta nomenada suposavan que tenia en tota la costa cantábrica.

Mes aixó al fi y al cap son petitesas de gent desenfeynada y gens escrupulosa.

Lo que es xocant y demostra ben á las claras la casta de nostres polítichs es que per un assumpto tan senzill y de tan poca importancia hi haigin hagut d' haver conferencias telegráficas entre San Sebastian y Madrid y no gayre menos que Consell de Ministres.

Com si á horas d' are estiguessin encara en dupte respecte á la interpretació del Códich, referent als jochs prohibits.

O á no ser que lo que no 's permet de tanto petit en un café de poble, siga lícit y legal á tanto crescut en lo gran cassino,

¡A quin temps hem arribat!

¡Que fins per cumplir los preceptes del Códich penal s' haigin de celebrar conferencias telegráficas y consells de Ministres.

Per últim los diaris conservadors de Barcelona han donat compte de la separació del partit y del Círcol del ilustre juriconsult catalá senyor Durán y Bas.

Per aixó si, donan la noticia sense cap comentari.

Lo qual no deixa de ser una situació violenta, sobre tot pera 'ls que com lo *Diario de Barcelona* estant subjectes á la voluntat del ilustre jefe, volen gosar de certa independencia.

Es lo cástich merescut dels que podent servir única y exclusivament á la terra que 'ls vegé naixer, pretenen servir també los mesquins interessos d' un partit polítich.

Que 's com servir al mateix temps á Deu y al diable.

* * *

De tots modos, si be no fan comentaris per por de confesar lo que de sobras coneixen, al menys per aquesta vegada no han escarnit als seus colegas de Madrit, despreciant á la persona que noblement se separa de un lloch ahont hi ha perdut todas las esperansas.

Y que aixó es lo que fan sempre los periódichs madrilenys, be ho demostra lo diar; conservador *Las Ocurrencias*, qui al ocupar-se de la separació del seu partit del senyor Durán y Bas, diu qu' are es com va be la colla conservadora, perque rebutja de son costat tot lo dolent que tenia.

Heus aquí 'l pago que donan los polítichs d' ofici als que de bona fé han treballat anys y anys, pera arraigar las ideas y dissimular los defectes y disbarats de sos correligionaris.
¡Misericordias de la vida!

Quatre periodistas tronats de *Las Ocurrencias*, orga del sesut y formal partit conservador, insultant á uns dels homes mes ilustres de Catalunya.

Lo rebutx d' Espanya que va á Madrid pera arrastrarse y fer carrera costi 'l que costi, burlant-se del que ab sa sola figura los ha sostingut en lo bon nom á Catalunya.

¿Y encara hi haurá qui no estimi prou sa dignitat pera barrejar-se ab tanta miseria com nos ensenya la asquerosa política madrilenya?

Los corresponsals dels periódichs madrilenys, han enviat telegráficamente desde Valencia, resenya de las corridas de toros celebradas ab motiu de la festa de Sant Jaume.

Per ellas hem vist qu' en Espanya á més de la llengua castellana, s' admet en lo telégrafo 'l *caló* ó *flamench* dels revisters de toros, sens dupte pera probar lo flamenquisme de nostre política.

Lo catalá, 'l vasch y 'l gallego no te cabuda en lo telégrafo de *nuestra Madre Patria* com dihuen nostres *hermanos de Castilla*, pero en cambi 'n te la llengua dels gitanos.

Y váyase lo uno por lo otro.

Per cert que en una revista telegráfica d' aquestas de Valencia, entussiasmat lo corresponsal *taurino* tracta d' immortal á *Lagartijo*.

No sabém si ho deya perque te set vidas com 'ls gats, ja que ab tot y las molts feridas que ha rebut torejant, continua tan tranquil la artística missió per Espanya, ó si considerantlo un nou Cervantes, 'l considera digne de la immortalitat.

Tot podria ser.

Revisteros d' aquesta mena son capassos de clavar cada andalusada que canti 'l credo.

Llástima que varen esgarrar la carrera y 's vaigin ficar á escriurer be ó malament pel públich.

Lo seu ofici apropósit era 'l de mossos de plassa.

Y segons qui, millor encara 'l de las *mulas de arrastre*.

L' Ajuntament de Madrid está á punt de tirarse 'ls trastos pel cap.

¡Armonías de la política!

La qüestió es que la renda de consums cada día va mes de baixa y 'ls concejals no s' entenen.

Y aixó que l' element conservador 's va ficar al Municipi pera moralisar y administrar ab deguda forma.

Com las Corts madrilenyas y 'l govern conservador.

Y sembla qu' al últim lograrán los seus desitjos tan clarament manifestats de moralisar y administrar la Hisenda.

Lo que es al pas que van no tardarán pas gayre temps en haver acabat la feyna.

Per no haver deixat res per moralisar y administrar.

LA COOPERATIVA DE PRODUCCIÓ

«Primera del Ter» de Roda

Per motiu de no haver rebut á temps las notas del nostre representant y al objecte de no deixar de donar compte de un dels actes que més llum ha de donar als que fiats dels discursos y malas doctrinas que 'ls hi predican quatre caps calents, vullguentlos hi fer entendre que la emancipació de la classe obrera ha de conquistarse al só de *huelgas* é imposicions de mala ley, copiém á continuació la ressenya que de la reunió genéral pera aprobar lo balans de la cooperativa de producció "Primera del Ter,,"; fá nostre estimat company "La Renaixensa.,,"

Diu aixís;

«Dijous passat reberem una invitació de la societat cooperativa de producció «Primera del Ter» establerta á Roda, pera assistir á la reunió general que debia celebrarshi á fi d'aprobar lo balans del últim semestre y altres extrems referents á la bona marxa de la associació. Divendres á la tarde, en companyia del director de la cooperativa esmentada don Ferrán Alsina, de varis altres membres de la mateixa y d'alguns companys de la premsa emprengueren la marxa cap á Vich en qual estació nos reberen coralment los delegats de la cooperativa dirigintnos tot seguit en tartanas cap á Roda, ahont també se 'ns feu una rebuda entussiasta. Al cap de poca estona nos dirigirem á veurer la fàbrica de la associació, situada á la vora del Ter y al peu mateix del poble. Consisteix tal fàbrica en una vasta quadra ab una cincuantena llarga de talers mecánichs, moguts á vapor, propietat tot de la cooperativa, instruments, casal y terrenno, com també un camp anexo molt extens que servirà pera engrandir la fàbrica á proporció que 'ls capitals de que disposi ho permetin.

Los treballadors que 'ns acompanyavan, socis de la cooperativa, presentavan un aspecte particular, mes de menestral que de treballador, satisfet de sí mateixos y de la marxa dels seus negocis, sobre 'ls que discorran ab seny clar y ab evident sentit práctic, aprofitant la ocasió entaularém conversa ab alguns d'ells y 'ls preguntarem quina havia sigut la causa determinant de que 's constituïssen en cooperativa de producció, y com s' ho havian fet pera portarla á sa prosperitat actual. Heus aquí

lo resum de sas respostas.

Los treballadors fabrils de Roda pertanyian á la Federació de las Tres Classes de Vapor formant lo quart districte de Vich. Pagavan las corresponents cuotas y la experiencia 'ls demostrá en varias huelgas que 'ls diners que ells pagavan y se 'n anavan cap avall, no tornavan de Barcelona quan los de Roda 'ls necessitavan. Aixó produhí sa excissió de la Federació de las Tres Classes, constituhintse en associació comarcal é independenta. En aquest estat, uns deu anys endarrera, s' iniciá una huelha infructuosa que s' extengué per la comarca, durá uns nou mesos y en la que los treballadors de la localitat hi consumiren uns 9,500 duros.

En aquesta ocasió don Ferrán Alsina, que accidentalment se trobava en Vich, conegué per casualitat á un treballador de Roda; parlaren del assumpto del dia ó sia de la huelga y feu observar al treballador, com las huelgas son innecessarias é igualment fatals al capital y al treball é inútils pera produhir la emancipació dels treballadors, que millor resultat haurian obtingut á emplear los capitals gastats en lo sosteniment de de la huelga en fundar cooperativas de producció. Lo esmentat obrer s' en torná á Roda, contá á sos companys la conversa que havia tingut ab lo senyor Alsina y tots plegats determinaren suplicar á dit senyor que 'ls dés mes explicacions sobre la idea que havia exposat. No 's feu pregar lo senyor Alsina, y sas explicacions convenserian als treballadors fins á tal punt que en la mateixa reunió s' hi recaudaren 28 duros y 18 rals; quedá iniciada la cooperativa Primera del Ter, y acordats en principi los reglaments. Se comprá un taler y comensá 'l trevall.

Hi ha que advertir que no refiantse los travadors de sa propia inteligencia suplicaren á don Ferrán Alsina que dirigís la associació, súplica á la que dit senyor accedí bonament. Reunits los primers fondos se pagá després una cuota semanal que variava entre 'l mínim de dos rals y 'l máxim de quatre, y á proporció que 's tenia diner s' anaren comprant talers de fusta fins á reunirne lo número de sis. De la mateixa manera paulatina, y pera treballar més y millor adquiriren sis talers de ferro. La cooperativa elaborava un género del que tenia privilegi de invenció lo senyor Alsina, y observant dit senyor que era oportunitat elaborarlo en grans quantitats y que aixó no era possible á la cooperativa de producció que dirigia, concebí lo pensament de vendrers lo privilegi, y á pesar de que era propietat exclusiva seva, comunicá á sos consocis son pensa-

ment oferint á la associació la meytat de lo que obtingués per son privilegi. Ben contents, s' hi avingueren tots, lo privilegi fou vengut á la casa Parellada, Flaquer y Companyia del pla de Barcelona, y lo senyor Alsina entregá á sos consocis la quantitat de dotze mil duros. Ab ells se comprá un gran camp, s' aixecá una cuadra, se adquirí una máquina de vapor, embarrats, transmissions y 18 telers mecánichs. D' any en any los talers han anat augmentant y també lo capital de la associació, de manera que havent comensat ab lo modest capital y pobres elements que hem esmentat, fa funcionar avuy, deu anys després de constituhida, 52 telers mecánichs, alguns d' ells Jacquard pera la confecció de tota mena de bánovas, piqués, etc., y segons l' últim balans posseheix entre tot més de 22 mil duros.

Los treballadors tenen per lo senyor Alsina una verdadera devoció, estiman en tot lo que val lo camí d' emanciparse que 'ls hi ha obert y aprofitan totas las ocasions pera demostrarli lo seu afecte. La cooperativa «Primera del Ter», consta de numerosos socis que no poden pas tots estar ocupats en sa propia fàbrica, mes la associació ha sigut tan moralisadora y s' ha guanyat tant las simpatias dels altres fabricants, que 'ls socis de la cooperativa son los treballadors preferits en las demás fàbricas.

Los Reglaments y Estatuts de la «Primera del Ter» son un model de claretat y de previsió. Per no fernes pesats consignarém que hi predomina un esperit molt democrátich. La associació 's nombra periódicament lo concell d' administració que ha de regirla; fixa las horas y 'l preu del treball, té intervenció directa en la inversió de fondos y en los més importants assumptos; tots los socis poden assistir á las juntas del Consell d' administració y aixís seguint. Ademés dona auxili als socis en cassos de malaltia ó de falta de feyna, y duas vegadas cada any cobran los socis los interessos del capital que tenen entregat, interessos que en lo balans d' aquest últim semestre, qual aprobació presenciarem, després de dedicarse una bona suma á fondo de reserva y á amortisació, puja á un sis per cent.

Fou acte curiós lo de la aprobació de dit balans. Se verificá en lo segon pis d' un local denominat Ateneo Obrero, propietat dels treballadors, socis casi tots ells de la cooperativa de producció. Si en dit local si no s' hi veu billar, en cambi hi ha molts elements d' instrucció y li han rebuda molts treballadors, per ser una de las condicions imprescindibles

pera ingressar en la cooperativa la de saber llegir y escriurer. Ocupá la mesa lo concell d' administració de la associació, los demás socls s' assegueren en banchs y tot seguit comensá la sessió. Allavoras fou quan tinguerem ocasió d' admirar lo sentit práctic d' aquells obrers, no 's pronunciava ni una paraula en va y en poch més de mitja hora s' aprobaren una munió d' assumptos. Si un no entenia preu una cosa se la feya explicar, las observacions eran atesas y contestadas al acte, las explicacions satisfeyan á tots y 'ls acorts eran presos ab unánimes aclamacions, evidenciantse que tothom se feya clar criteri de lo que 's tractava y que estava convensut de que únicament se proposava lo que era un bé per tots. Se llegí lo balans, s' acordá 'l dividendo á repartir y 's resolgueren altres assumptos d' interés general. Tots los presents demostraren estar sumament contents dels resultats obtinguts per sa fàbrica en lo semestre passat. Y s' aixecá la sessió.

Los obsequis que reberem dels treballadors de Roda foren molts y molt estimables deventse contar en primer lloch una forada á la Font de la Garga, situada á la vora de la desembocadura de la riera de Sant Martí al Ter á la entrada de las Guillerias. Feyam una colla respectabilíssima d' una cincuantena de personas y la coralitat entre uns y altres no pogué esser major.

Com ja ho hem indicat, repetirém per acabar la observació que ferem de la deferencia y respecte ab que es mirat á Roda don Ferrán Alsina. Los treballadors están convensuts del bé que 'ls ha fet y de que lo camí en que 'ls ha posat es l' únich que dignifica y 'ls conduheix á la verdadera emancipació. Y son agrahts. Y la demás gent de Roda creu que la cooperativa de producció sobre ésser per los pobles un element de benestar ho es també de moralisació. Y nostra opinió es la mateixa que la dels vehins de Roda. Fem, donchs, vots pera que la societat cooperativa «Primera del Ter» vegi creixer cada dia sa prosperitat, y pera que prenentne exemple 'ls treballadors de las demás encontradas de Catalnnya, se desenganyin de prédicas tant interessadas com subversivas y empenquin un camí més profitós.»

*
* *

Amor de mos amors, se que r  cordas
ab ll  grimas als ulls y ab anyoransa
los jorns aquells de venturosa ditxa
que han passat tant depressa per nosaltres.

Jo 'ls recordo com tu: tota la historia
de la nostra pass   la duch gravada
ensemps al cor y al pensament, que cerquen
los raigs de sol de ta esplendent imatge.

Tot ho recordo, amor, lo s   dolcíssim,
sublim poema de pass  , que exhalta,
dell abundant de joyas y alegrías,
devassall de sospirs y d' esperansas.

Tot ho recordo, amor, tot ho recordo,
tot m' ho dicta 'l cor meu al deixondarme,
fins 'm diu baix, baixet, que quan retorni
per sempre mes ab tu vol abra  ssarse

JAUME NOVELLAS DE MOLINS

Madrid 2 Mars de 1891.

CERTAMEN LITERARI DE LA SECCIÓ CATALANISTA

DE LA ASSOCIACIÓ DE CATÒLICS DE SABADELL

Fallo del jurat calificador

I. Flor natural.—Premi d' honor y cortesia: *Lo plany de l' avia*. Lema: «  Adeusiau!» Núm. 4.—Primer accèssit: *L' ideal* Lema; Mon amor. Núm. 58. Segon accèssit. *Cant d' amor*. Lema: «Inspiradora musa de ma cans   gentil. Núm. 76.—Tercer accèssit: *Hivern*. L: No treu perfums la flor ni l' aucell p  a. Núm. 77.—Ha obtingut menció honorífica: *La torre valentina*. Núm. 46.

II. Una ploma d' argent ofrena de l' Associació de Catòlics. Premi *Ramell*. Lema: «Recort» Núm. 49.—Primer accèssit. *Los martyrs del Cristianisme*. Lema: Jo so l' amor, la veritat, la vida. Núm. 69.—Segon accèssit. *Missa nova*. «A mon reverent amich.» Número 37.—Tercer accèssit. *La prometensa*. Lema: «Fides». Núm. 62.—Han obtingut mencions honoríficas. *Divendres sant*. Núm. 11.—*Lo triunvirat de la virtut*. Núm. 36.—*La font del amor*. Núm. 53.

III. Una planxa artistica de plata ab l' escut de Catalunya ofrena del «Centre Catal  » de Sabadell. Premi. *Lo convent de Sabadell*. Lema:

«Clà y català»—qui temi ó menteixi—ja may ho será. Núm. 18.—Accessit. *Catalunya*. Lema: «¡May morirà!» Núm. 59.—Ha obtingut menció honorífica. *Al Bruch*. Lema: «Bressol d' independència». Núm. 78.

IV. Desert.

V. Una joia artística ofrena de la Excm. Diputació Provincial de Barcelona. Premi. No s' adjudica.—Accessit. *Influencia del art aplicat á la industria llanera*. Lema: L' art no pot existir sense una forma sensible». Núm. 40.

VI. Un objecte artístich, premi ofert per l' Excm. Sr. D. Pau Turull Comadrán, Diputat á Corts.—Premi. *A la bona memoria del Rvnt. Pare Joseph de Calasanz Casanovas*. Lema: «Sinite parvulos venire ad me.» Núm. 79.

VII. Un objecte d' art ofert per l' Excm. senyor don Joseph Griera y Dolcet, Diputat provincial.—Premi: *L' Hostal de la Grua*. Lema: «Time Deum» Núm. 32.—Accessit: *La encantada de Riells*. Lema: «Tradicció del Vallés». Núm. 38.

VIII. Un pergami de plata ofert per lo reverent Rector de la Puríssima Concepció, don Salvador Vidal y Font.—Premi: *Origen de la parroquia de la Purissima Concepció de Sabadell y construcció da son temple parroquial*. Lema: «Turpe est indigenis viris res patrias ignorare», Núm. 13.

IX. Una joia de plata, escut de las Escolas Pias, que ofereix la comunitat de PP. Escolapis.—Premi: No s' adjudica.—Ha obtingut menció honorífica. *Beneficis que á Sabadell han reportat las Escolas Pias*. Núm. 74.

X. Una ploma d' or y d' argent ab l' escut de Sabadell ofrena del M. I. S. don Salvador Vila, Registrador de la Propietat de Sabadell.—Premi: *La mola de Saut Feliu*. Lema: «La veritat sempre sura». Número 23.—Accessit: *San Feliu martre*. Lema: «Sanguis martirum serem christianorum. Tertu iá». Núm. 12.

XI. Un objecte d' art, ofert per lo gremi de Fabricants de Sabadell. No s' adjndica.—Accessit: *Llegislació sobre lo treball dels menors y de las donas*. Núm. 22.

XII. Desert.

XIII. Un objecte d' art ofert per lo «Círcol Sabadellés». Premi: *La qüestió social*. Lema: «Ja está resolta». Núm. 70.—Primer accessit: *Una víctima*. Lema: «¡Y diuhen que hem progressat!» Núm. 68.—Segon accessit; *Lamentacions d' un casat*. Lema: «Riure y res més». Núm. 28. Tercer accessit. *A las noyas de Sabadell*. Lema: «Propaganda». Núm. 15.

XIV. Un objecte d' art ofert per lo «Ateneo Sabadellés». Premi: *Utilitat y ventatjas de las escuelas d' arts y ofícis*. Lema: «L' instrucció es font de progrés pels pobles». Núm. 72.

XV. Una ploma d' argent, ofrena de varis socis de bon humor.—Premi: *Peripecias d' un enamorat*. Lema: «¡Pobre xicot!» Núm. 61.

Sabadell 29 Juliol 1891.—P. A. del Jurat: *Lo Secretari*, Enrich Casellas.

NOVAS

LO CATALANISTA, entussiasta defensor de las costums y tradicions de Catalunya, dona avuy la benvinguda als hostes que venen á honrarnos y á compartir ab nosaltres lo pa sacrosant de l' amistat. Com aymador de la gaya ciencia felicita de cor als autors premiats en lo Certamen. Y com admirador de la Música catalana, que sens dupte es poderosíssima influencia pera despertar y avivar lo sentiment de Patria, saluda respectuosamente á n' aquestos coros, que com invictes champions venen á pendrer part en la lluyta honorífica de la musa d' aquesta terra y á continuar la gran obra fonamentada per l' immortal Clavé.

Benvinguts sian.

Desde avuy quedarán esposats en l' ebanistería de D. Antoni Orobitg los premis pera 'l *Certamen Literari* que deu verificar demá tarde la "Secció Catalanista" de la "Associació de Catòlics".

Cuasi be tots ells son treballs d' argentería qu' honran moltíssim als platers encarregats de elaborarlos.

Després del *Certamen* la "Secció Catalanista" obsequiará ab un dinar á los autors premiats y á los membres del Jurat, en lo local de l' Associació.

Lo passat dimecres nos arribá la noticia de haber mort en Caunterets víctima d' un desgraciat accident nostre particular amich D. Joseph Corominas y Ferret. (E. P. D.)

Ben segur que sa mort será molt sentida per tots los que 'ns honravam ab la seva amistat y al associarnos al just dol experimenta la atribulada familia, fem vots pera que Deu los hi concedesca resignació sens la cual es impossible la vida.

En l' acreditada ebanisteria de D. Cosme Cuberta, han estat esposats durant aquesta setmana passada, los tres premis destinats al "Certamen Coral" que 's verificará demá al dematí. Consisteix lo primer en una bonica *Corona de Uorer y roure*, lo segon en un *Ram de Uorer* y lo tercer en *Una Lira*. Tots tres elaborats en plata y or honran al argenter Sr. Salvador Masriera, encarregat dels mateixos.

Segons sembla está ja instalada la red-teléfonica entre aquesta ciutat y Moncada, ab la facultat de pagner enllassar-se ab Barcelona, de manera que de aquí endevant podrán ja enrahonarse los abonats de la Capital y los de aquesta.

En l' ofici que 's celebrarà aquest dematí en la Parroquia de Sant Feliu en honor al patró de nostra Ciutat, se cantarà baix la direcció de nostre particular amich don Joseph Plans, la Missa Solemne de Ch. *Gounod*. La orquesta *Fatxendas* será aumentada fins á 30 professors á més de l' orga, y los coros se compondrán de 50 individuos.

La Missa de Réquiem que 's cantarà 'l dilluns pera 'l be de las ánimas dels sabade-llechs morts durant l' any transcorregut, será la del esmentat senyor Plans, executada per instruments de corda y baix la direcció d' aquest senyor.

Segons varem anunciar en nostre darrer número, avuy s' obrirà la Exposició Espinal en lo local de l' Academia de Bellas Arts del *Ateneo*.

Promet estar molt concorreguda. En nostre vinent número ne parlarem detallantho.

Han arribat á nostras mans unas elegants targetas en las que 's convida á las senyoretas pera 'ls balls que 's celebrarán en l' *Ateneo Sabadellés* los dias 2 y 3 d' aquest mes.

Felicitém á la Comissió del ball y especialment al Sr. E Giralt, encarregat de las matexas pel bon gust que ha demostrat al escullirlas y principalment per ser redactadas en llengua catalano, cosa que contra la ja implantada costum no habí fet encara l' *Ateneo*.

Nostre distingit amich don Joseph Estanyol y Colóm, catedràtic en la facultat de Dret de nostra Universitat, convensut é ilustradíssim regionalista, contragué matrimoni ab la senyoreta dona María de la Mercé Pascual.

Per benehir lo matrimoni, vingué de Vich l' eminent prelat d' aquell diócesis, doctor Morgades: celebrantse la cerimonia en lo camaril de la Marcé. L' Excm. Morgades, dirigí als nuvis una eloqüent y sentida prédica. Tractantse del Dr. Estanyol y del Excm. Bisbe ds Vich; no caldría que diguessem que tot va anar á la catalana.

Després del casament los nuvis empengueren lo camí cap á Montserrat, per fer á la santa Moreneta la visita de rigor pels bons fills de Catalunya.

Als jovens esposos y á sas respectivas familias, desitjem molts anys de vida per gosar de las benediccions que 'l cel, de segur, no negará á la unió de dos personas que 'n son tant mereixedoras.

Traduhím del *Diario de Lérida*:

"Segueix tots los diaris catalanistas, tributant grans elogis al que en vida fou cronista d' aquesta ciutat y provincia don Joseph Pleyan de Porta.

A més de *La Veu de Catalunya* y de *Lo Teatre Catalá* á que 'ns referíam en nostra edició d' avans d' ahir, hem vist *L' Arch de Sant Martí*, *LO CATALANISTA* y *Lo Somatent*, diari regionalista de Reus, insertant articles micrológichs del senyor Pleyan, tots ells se dolen de la afflictivo situació en que ha quedat sa familia y exitan á la Diputació y al Ajuntament á socórrer á la atribulada viuda y fills del que fou tan aymat de son pais.

El Magisterio Leridano, fa vots en lo mateix sentit y nosaltres nos alegraríam moltíssim de que la desamparada familia Pleyan trobés en alguna part ajuda y protecció.,

De *El Correo de Valencia*:

"Avuy ha sigut elegida la nova junta de la societat *Lo Rat-Penat*, quedant constituida en la següent forma:

President, don Lluís Cebrian; vice primer, don Joseph Matinez Aloy; vice segon, don Honorat Berga; soci iniciador y fundador, don Constantí Llombart; secretari, don Leopold Trénor Palacino; vice primer, don Ramon Audrés Cabrelles; vice segon, don Ramon Trilles; tresorer, don Vicents Senís; bibliotecari, don Francisco Barber y Bas; vocals: don Emili Pascual, don Jesús Almela, don Manuel Millás, don Pere Bonet Alcantarilla, don Enrich Burgnete y don Eduart Escalante (fill).

Presidents de seccions.—Literatura, don Constantí Llobart. Ciències històrich-arqueològiques, don Joseph M. Puig y Torralva. Centre excursionista, don Teodor Llorente. Música, don Ignasi Vidal Teruel. Pintura, don Ignasi Pinazo. Interessos materials, don Joaquim de Benavente. Publicacions, don Eduart Escalante (pare). Jochs florals, don Joseph Bodria. Teatro senyor Baró de Cortes.

Cumplint ab lo disposat per los estatuts, un d' aquets dias se constituhiran las seccions ab los presidents que forman part de la junta directiva.

La junta general ha acordat enviar á don Francisco Pi y Margall, qui, com saben nostres lectors, estava ancarregat de pronunciar lo discurs en los próxims Jochs florals, un telégrama de pésam per la fresca y sensible pérdua de son estimat germá don Joaquim, redactat en los següents termes:

"Pi y Margall.—Madrid.—Junta general *Rat-Penat* manifesta sentiment profundíssim sensible pérdua volgut germá.—Cebrian."

Altre acort de la junta general ha sigut facultar al Consistori dels Jochs florals pera que en substitució del senyor Pi y Margall designi la persona que hagi de pronunciar lo discurs en dita festivitiat literaria."

Las Cuatro Barras, periódich que 's publica á Vilafranca del Panadés y que es l' eco del Centre Catalá d' aquella vila, dedicada son número del 12 del corrent mes á ressenyar la inauguració d' aquell Centre, la que com diguérem ja, tingué lloch lo dia 5.

Després de fer una ben completa ressenya de la festa que ab tal motiu se celebrá, inserta los discursos de don Pere Sacases, president del Centre Catalá Vilafranquí; lo del senyor Valls y Vicens, vice-president de La Lliga de Catalunya; lo de Mossen Angel Garriga; la carta que de don Frederich Soler (Pitarra), llegí lo secretari del Centre Catalá d' aquesta ciutat y lo telégrama que enviá don Angel Guimerá.

L' Ajuntament de la important ciutat de Reus acordá en una de sas últimas sessions introduhir en la rotulació dels carrers una innovació que mereix tot nostre aplauso: la de ferho en idioma catalá. Li enviém nostra felicitació.

Heús aquí lo que referent á dit assumpto trobém en nostre estimat colega d' aquella localitat *Lo Somatent*:

"Com catalanistas no podém menos d' aplaudir y agrahir l' acort pres per l' ajuntament en la sessió d' avans d' ahir de posar los rótuls dels carrers en nostra materna llengua catalana.

No será Reus la primera població de Catalunya que hagi pres semblant acort, pero fins ara cap de la importancia de la nostra ho havia acordat. Es un just homenatge tributat al modern renaixement catalá y una prova evident de que en nostra ciutat tots los partits tenen una marcada simpatía per tot lo que tira á recordar y fer reviurer la patria catalana."

Recomanem l' exemple al nou ajuntament.

Ab lo títol de *Lo Forjador* lo conegut escriptor catalá D. Joan Manel Casademunt ha publicat un monólech en vers inspirat en lo poema *La grève des forgerons* de Francesch Coppée.

ANUNCI OFICIAL

FIRA Y FESTAS DE SABADELL

PROGRAMA

DE LAS QUE EN HONOR Á SON PATRÓ SANT FELIU MARTRY SE CELEBRAN
LOS DIAS 1, 2 Y 3 D' AGOST

DIA 1.er

A las 6 mati.—Repich general de campanas y salvas de morterets.

A las 7.—Diana per la banda de cornetas del cos de bombers.

A las 7 y mitja.—Alborada per los coros *Centro Sabadellés, Americana, Industrial y La Unió*. Colocats respectivament en lo carrer de la Salut, Plassa de Sant Roch, Rambla prop del Apeadero y carrer de Lluisa Fernanda, cantarán las mellors pessas de son repertori.

A las 10.—L' Excm. Ajuntament y demés autoritats, acompanyats de la Banda Militar del Regiment Infantería de Almansa, sortiran de las Casas Consistorials pera assistir als solemnes Oficis que se celebrarán en la Parroquia de Sant Feliu.

A las 12.—Salvas d' artillería en la Plassa de S. Roch.

Caritat als pobres vergonyants.

A las 3 tarde.—Extraordinarias funciones en los Teatros.

A las 7.—Solemne professó que sortirá de la Parroquia de S. Feliu y qual pen-dó principal portará D. Joseph Griera Dulcet, Diputat Provincial d' aquest Districte.

A las 9.—Funcions en los Teatros.

Vetllada Literaria y Musical en honor al iumortal Clavé, per la Societat coral *La Americana*.

Serenatas en la plassa de S. Roch, Rambla, y carrers de S. Pau y del Jardí.

A las 11.—Balls en todas las Societats particulars y en lo grandió y magnífich Envelat de la Plassa Major.

DIA 2

A las 7 mati.—Diana per la Banda de cornetas del cos de bombers.

A las 9.—*Certamen de Societats Corals* en lo Teatro dels Camps de Recreo.

A las 12.—Disparo d' una tronada en la Plassa de S. Roch.

A las 3 tarde.—*Certamen Literari* en lo Teatro dels Camps de Recreo, per la *Secció Catalanista* de la Associació de Católichs.

Jochs de sortija y cucanya en varis punts de la ciutat.

A las 5 y mitja.—Carreras de velocipedos en la Rambla.

Grans balls en las Societats particulars y en lo Envelat de la Plassa Major.

A las 7.—Elevació de magnífichs globos Montgolfiers en varis carrers de la localitat.

A las 8.—Funcions en tots los Teatros.

DIA 3

A las 10 mati.—Ofici de difunts en la parroquial Iglesia de S. Feliu.

A las 9 nit.—Gran castell de fochs artificials.

Sabadell 20 Juliol de 1891.—*La Comissió*.

Lo programa dels balls del Envelat anirá á cárrech de la Banda Militar del Regiment Infantería de Almansa.

Totas las nits la Rambla y la Plassa de S. Roch estarán espléndidament il-luminadas.